

Scenariusz zajęć

szkoła ponadpodstawowa

Cel zajęć:

- zrozumienie, jak ograniczać powstawanie odpadów
- poznanie zasad prawidłowej segregacji
- pokazanie, czym jest gospodarka o obiegu zamkniętym
- rozwijanie odpowiedzialnych nawyków konsumenckich

Czas zajęć:

35-45 minut

Materiały:

- prezentacja multimedialna
- smartfony
- karteczki samoprzylepne

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie (slajdy 1-4)

Nauczyciel rozpoczyna od pytania: „Kto z Was wyrzucił już dzisiaj coś do kosza?”, następnie: „Co to było? Wacik kosmetyczny? Papier po maśle? Chusteczka? Butelka? Paragon?” Nie trzeba komentować odpowiedzi. Chodzi o uświadomienie, że odpady pojawiają się w naszym życiu praktycznie od chwili, gdy wstajemy z łóżka.

Prezentacja podaje ilość wytwarzanych odpadów. Pytanie do klasy: „Jak myślicie: co da większy efekt – perfekcyjne segregowanie ogromnych ilości śmieci czy zapobieganie ich powstawaniu?”

Nie podajemy jeszcze odpowiedzi. Pokazujemy slajd 4: STOP.

Hasło prowadzącego: „Segregacja jest ważna. Ale prawdziwa gra zaczyna się wcześniej – przy decyzji, czy dana rzecz w ogóle musi zostać kupiona.”

Droga produktu – zapobieganie (slajdy 5-12)

Na slajdzie 5 prezentujemy drogę produktu (LCA). Nauczyciel pyta: „W którym miejscu tego cyklu człowiek ma największą szansę ograniczyć ilość odpadów?” Uczniowie mogą wskazywać etap.

Następnie slajd 6 i najważniejszy komunikat: „Recykling nie jest pierwszym wyborem. Pierwszym wyborem jest niedopuszczenie do powstania odpadu.”

Prezentacja przechodzi w tym miejscu do konsumpcjonizmu, fast fashion, świadomych zakupów, niemarnowania jedzenia, wielorazówek oraz naprawiania rzeczy.

Zadanie dla klasy

Dzielimy klasę na 3–5 zespołów. Każdy zespół dostaje jeden przypadek:

- a) Masz sprawne słuchawki, ale właśnie pojawił się nowy model.
- b) Potrzebujesz bluzy na wyjazd. Możesz kupić bardzo tanio albo używaną dobrej jakości.
- c) W szkolnym automacie codziennie kupujesz wodę w małej plastikowej butelce.
- d) Zepsuł się zamek w plecaku.
- e) W sklepie widzisz promocję „3 za cenę 2” na żywność, której prawdopodobnie nie zdążysz zjeść.

Zadanie dla grup: w 60 sekund odpowiedzcie:

- a) Co zrobiłby typowy konsument?
- b) Co zrobiłby świadomy konsument?
- c) Które rozwiązanie jest najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami?

Po minucie każda grupa ma maksymalnie 20 sekund na odpowiedź.

5 pojemników – zero pomyłek (slajdy 13–19)

Prezentacja wprowadza pięć podstawowych frakcji segregacji. Najpierw omówione zostają zasady selektywnej zbiórki.

Runda „Gdzie to wrzucisz?”

Nauczyciel wskazuje pięć miejsc w klasie odpowiadających kolorystyce dedykowanej każdej frakcji. Następnie kolejno odczytuje odpady, a uczniowie muszą przemieścić się do miejsca, gdzie powinien ten odpad trafić. Przykładowe odpady: pampers, zeszyt, butelka PET, zatłuszczony karton po pizzy, puszka, karton po mleku, gazeta, butelka szklana, obierki, słoik, skorupka jajka.

Trzy złote zasady. Na slajdzie 19 uczniowie kończą zdania:

„Butelki i duże kartony...?”

→ ZGNIATAMY.

„Opakowanie z resztkami jedzenia...?”

→ OPRÓŻNIAMY.

„A przed wyrzuceniem dokładnie myjemy?”

→ NIE.

Kompostowanie i PSZOK (slajdy 20–23)

Nauczyciel pokazuje, że nie wszystko należy do pięciu podstawowych pojemników.

Bioodpady można kompostować, albo przywieźć je do PSZOK-u. Do PSZOK-u można również przynieść odpady niebezpieczne i problemowe.

„PSZOK Challenge”

Uczniowie pracują w parach. Mają 2 minuty, by w smartfonach znaleźć najbliższy PSZOK oraz ustalić: adres, w jakich godzinach działa, czy na stronie znajduje się informacja o limitach, czy działa przy nim punkt ponownego użycia. Na koniec nauczyciel pyta: „Kto znalazł coś, o czym wcześniej nie wiedział?”

Co dalej z moimi śmieciami? (slajdy 24-32)

Nauczyciel skrótkowo omawia instalacje.

SORTOWNIA - odpady trafiają na taśmociągi, a do rozdzielania frakcji wykorzystywane są m.in. sita oraz separatory magnetyczne i optyczne. Pytanie do uczniów: „Co łatwiej odzyskać – dobrze posegregowany surowiec czy wszystko wymieszane?”

KOMPOSTOWNIA / FERMENTACJA - rozróżnienie na kompostowanie (proces tlenowy) oraz fermentację (proces beztlenowy). Pytanie do uczniów: „Czy obierka ziemniaka może być źródłem energii?”

PRZEKSZTAŁCANIE TERMICZNE - odpady resztkowe mogą zostać wykorzystane do produkcji prądu i ciepła.

SKŁADOWISKO

Na slajdzie 27 pada ważna informacja: składowanie znajduje się na końcu hierarchii sposobów postępowania z odpadami i ma być ograniczane.

Nasza segregacja nie idzie na marne. Wysegregowane przez nas odpady są doczyszczane w instalacjach i przewożone do instalacji, w których są poddawane recyklingowi. Powstają z nich nowe, przydatne produkty. Kolejne slajdy pokazują, że niestety zdarzają się sytuacje, w których ludzie źle postępują z odpadami.

Finał: Mój jeden ruch

Każdy uczeń otrzymuje karteczkę samoprzylepną. Nauczyciel wydaje polecenie: „Zapisz jedną rzecz, którą jesteś w stanie realnie zmienić przez najbliższe 7 dni. Nie uratować planetę, ale jedną małą zmianę”. Czas: 1 minuta.

Przykłady: „Biorę bidon do szkoły zamiast kupowania codziennie wody w butelce”, „Zgniatam butelki”, „Nie kupuję kolejnej rzeczy tylko dlatego, że jest przeceniona”, „Sprawdzam, gdzie oddać baterie”, „Nie wyrzucam jedzenia.”

Karteczki można przykleić na wspólnym dużym arkuszu zatytułowanym:

„Śląskie w dobrym obiegu – nasz plan na 7 dni”.

Ostatni slajd zachęca do ekodyskusji, dlatego zakończenie to krótkie pytanie otwarte, które jednocześnie może być początkiem kolejnego szkolnego projektu.

„Gdybyście mogli zmienić jedną rzecz w swojej szkole, żeby powstawało tutaj mniej odpadów – co by to było?”

Ekoaudyt szkoły

Jeżeli nauczyciel chce kontynuować temat po lekcji, może zaproponować 48-godzinny ekoaudyt. Zespoły mają znaleźć w szkole:

- jedną rzecz, która generuje niepotrzebne odpady,
- jedną rzecz, którą można zastąpić wielorazową,
- jedno miejsce, w którym segregacja jest nieczytelna lub źle zorganizowana,
- jedną rzecz, którą można naprawić albo przekazać dalej,
- jedno rozwiązanie możliwe do wdrożenia bez dużych kosztów.